

KNJIŽEVNOST.

Milan Pučelj: **Brez zarje.** V Ljubljani 1912. Založil L. Schwentner. Natisnila „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani. 80. 176 str., broš. K 2.—, eleg. vez. K 3.—. Gospod Milan Pučelj je pisatelj — a umetnik baš ni. Manjka mu velikih idej pa tudi umetniško ustvarjajoče sile. Za svoje črtice, novelice, povesti jemlje sujete iz vsakdanjosti in jih po vsakdanje, tupatam celo nekam dolgočasno oblikuje. V knjigi „Brez zarje“ ima pet novelic, povzetih iz temnih strani življenja. Najboljša je nemara ona z naslovom „Pokojnik“, dasi ne dela časti nežnemu spolu. Tudi „Črna lilija“ ne; najmanj pa nam ugaja dekle v povesti „Narasle so vode“. To dekle je docela neokusno in človek premisslja, če je v življenjski realnosti res kaj takih kme-

eno daljšo povest za ljudstvo „Grajski lovec“ (Spisal Janko Bajdè) in dvoje kratkih črtic: „Prvi bolnik“ ter „Konec celjskih grofov“. —

Berilo za ponavljalne, oziroma za kmetijsko-nadaljevalne šole. Sestavil Ljudevit Stiasny. V c. kr. zalogi šolskih knjig na Dunaju. 1912. Cena K 1.50.

Že dolgo zaželjena knjiga! Lahko smo je veseli. S svojo ne samo bogato, temveč tudi skrbno in globoko premišljeno, izbrano vsebino bode izvrstno služila v ponavljalni, oziroma v kmetijsko-nadaljevalni šoli, pa tudi v poznejšem življenju. Lepih naukov in navodil ali vsaj pojasnil nam nudi za najrazličnejše življenjske položaje. Kakó duha povzdigujoča in boderilna so berila v I. delu „Bog“ (zlasti „Češčenje



VULKANIČNO ŽRELO PODMORSKEGA OGNJENIKA
BLIZU OTOKA TRINIDAD.

tiških deklet ali ne. „V temi“ je dijaški motiv — pri vsej tragičnosti, ki bi jo rad izvabil iz njega pisatelj, skoraj — smešen. „Splavljenci“ pa komaj da spadajo pod naslov „Brez zarje“. To je pred vsem karikatura županskega urada, kakoršnih menda tudi ni več — na čast našim županstvom! Semtertja vleče pisatelja na lascivno plat; te vrste reklama v lepi knjigi je za pametne ljudi vendar že — odurna! Ko sem prebral celo knjigo, mi je nehoté brnel po ušesih nekoliko izpremenjeni verz iz Izaija (9, 3): *Multiplicasti libros et non multiplicasti laetitiam!*

Dr. M. Opeka.

Gorenjska knjižnica. 4. zvezek. Ponatis iz „Gorenjca“. Cena 30 vinarjev. V Kranju 1912. Izdaja, zalaga in tiska „Tiskovno društvo“ v Kranju. Ima

Matere Božje — naš narodni ponos“, „Četrta zapoved“! — Kaj naj ukrenemo v danem odločilnem življenjskem slučaju, nam kažejo berila v II. delu „Na različnih potih življenja“ („Življenje ni praznik“, „Plemeniti brat“, „Pogumna dekla“ i. t. d.). — III. del „Zdravo telo je najboljšo blago“ govori o boleznih, varovanju zdravja in o prvi pomoči v nezgodah. V tem delu pogrešamo črtic o plavanju, drsanju, kole-sarjenju, o mladinskih igrah i. t. d. Ali bi ne bilo primerno, izdati v nadomestilo posebno brošuro o športu, ki današnji dan že veselo cvete tudi po vaseh in katerega vrlin vendar ne moremo prezreti! — Prepotraben je IV. del „Naš največji sovražnik“, ki ima svojo ost naperjeno proti kralju alkoholu. — V. del „Iz gospodarstva“ slavi in povzdiguje kmetij-

stvo, govori o varčevanju, združništvu, posojilnicah, zavarovalnicah, o živinoreji, mlekarstvu, živalskih boleznih, o vrtu, sadjereji, čebelarstvu, polju in travniku, vinogradu, gozdu i. t. d. Ta del je najboljše; umevno, kajti knjiga je v prvi vrsti namenjena ravno kmetijstvu, kar razodeva že njen naslov. — Temu delu nekako vzporeden je VI. del „Iz gospodinjstva“, ki obravnava čednosti, posle, gospodinjstvo, snažnost, vrt, blagostanje, soljenje in sušenje mesa, perutninarstvo i. t. d. To je povsem nekaj novega v naših šolskih knjigah ter obeta mnogo in bogatega sadu. — Že bolj specielnim odnošajem služita VII. del „Opazuj vreme“ in VIII. del „Promet, obrt in tehnika“. Tukaj pogrešamo posebnega berila o uporabi vodne moči in elektrike v kmetijstvu in obrti (zlasti z gospodarskega stališča). — Zemljepisju in domači zgodovini sta končno namenjena zadnja dva dela: IX. „Dom in svet“, X. „Odlomki iz naše povestnice“. Tudi ta dva dela nam ugajata; vendar pa bi še kaj več želeli o občinskem zastopu in nekaj o zborovalnem zakonu.

Vobče lahko rečemo, da je knjiga spisana v ljudskem duhu, po krščanskih načelih; zato jo z mirno vestjo priporočamo našim šolam. Sestavitelj nam predvsem podaja proizvode novjših in najnovjših pisateljev in pesnikov, vendar tudi starejših ni prezrl.

Knjiga izpričuje, da so imeli prireditelj in posamezni pisatelji obilo dela; posebno pohvalno naj omenimo učitelje-pisatelje. Slava jim! Naj bi svoje pero z enako vnemo še večkrat zastavili v naših listih v prid našega ljudstva!

Da to berilo ustreza tudi slovničnim in stilističnim zahtevam, so nam porok že tozadevna imena pisateljev in pesnikov (Krek, Kržič, Meško, Finžgar, Gregorčič, Kette, Medved, Erjavec, Fatur, Humek i. t. d.) — Knjigo krasi cesarjeva podoba. Zunanja oblika nam ugaja in tudi cena ni pretirana.

Naše učiteljstvo bo to knjigo z veseljem sprejelo in rabilo, mladina pa s pridom prebirala. Naj torej veselo kroži po naši domovini in rodi zaželjenih sadov!

Karel Simon.



GROF ŠTEFAN TISZA.

GLASBA.

Novi Akordi. 1912. (L. XI.) št. 1. — Ta številka je izšla nekoliko pozno — šele v maju, a nas zato odškodovala s posebno izborno vsebino.

Ravnikov „Moment“ je odlična, velemoderna klavirska skladba. Kakor v zadnji objavljene „Poljski pesmi“, kaže Ravnik tudi v „Momentu“ izredno nadarjenost ter nam imponira predvsem s svojim harmonijskim bogastvom. Vsekako smemo od mladega, že sedaj tako spretnega in samorastlega skladatelja — morda ravno v domači klavirski literaturi še prav mnogo pričakovati.

Lajovčeva „Pesem o tkalcu“ je mojstrski samospev s spremljanjem klavirja, med njegovimi dosedaj izdanimi samospevi pač eden najlepših in najumetnejših. Štiri kitice te (O. Župančičeve) pesmi je Lajovic zložil kot nekake variacije glavnega motiva:



Kjer li - je re - ka se v mor - je,

ter ga zlasti v klavirskem spremljanju docela izčrpal. Zanimivo je, kako skladatelj pri vsaki kitici zadržuje disonančne akorde, oziroma njih razveze, a jih potem pri drugi polovici kitice tem lepše razvije v jasne

harmonije. Oba dela — pevski in spremljevalni — sta precej težka, a bosta trud proizvajalcev obilno poplačala.

Mirkov mešani zbor „Kam hitite?“ je solidna, ne ravno pretežko pisana daljša skladba z lepim tenor-solom v srednjem delu. Za boljše zborove bo tako hvaležna koncertna skladba.

Zadnji komad v tej številki „Novih Akordov“ je Devov moški zbor „Še ena“ („Zaljubilo se je solnce“). Dasi preprosta, vendar fino pogodena skladba, ki se humorja polnemu O. Župančičevemu tekstu prav dobro prilaga. —

Književna priloga (1. in 2. zvezek) prinaša na prvem mestu daljši članek „P. H. Sattner in njegova Assumptio“ iz peresa urednika dr. G. Kreka; poleg tega razna zanimiva in poučna poročila o koncertih, glasbenih društvih, ocene raznih skladb itd. — Pridejano je tudi jako natančno sestavljeno kazalo za X. letnik.

Stanko Premrl.

Anton Grum: **10 pesmi k blagoslovu.** Op. 7. V Ljubljani 1912. Založila Katoliška Bukvarna. Cena K 1.—. Grum sklada preprosto, korektno in cerkve dostojno; vendar naj — kakor vsak skladatelj — pazi, da pri preprostosti in lahkem slogu ne zaide v enoličnost in vsakdanjost. — Ne dosti izdajati, a tisto, kar izdamo, bodi vse čvrsto, sveže in kolikortoliko izvorno!

Stanko Premrl.